

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler

Tor Sæther

Kommunal- og samordningsstaben

Innvalgstelefon

73 19 92 82

Vår dato

23.05.2017

Deres dato

20.03.2017

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

2017/2451-561

Deres ref.

201406732

Norges vassdrags- og energidirektorat
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Uttalelse - søknad om bygging av Fessdalselva kraftverk - Rissa kommune

Søknad om bygging av Fessdalselva kraftverk behandles i henhold til Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) og som fylkesmannens innsigelsesrett er knyttet til.

Reindrift

Kraftverket ligger inntil distriktsgrensen for Fovsen Njaarke sijte (Fosen reinbeitedistrikt), som går i selve Fessdalselva. Fovsen Njaarke sijte er delt i to driftsgrupper, hvor det er sør-gruppen som benytter dette området.

Nærområdene i distriktet benyttes først og fremst som vinterbeite, og det må også påregnes at reinen bruker områdene lenger vest som vinterbeite, da det ikke er noe naturlig hinder som avgrenser beiteområdet langs distriktsgrensen. I et av sør-gruppens mest sentrale vinterbeiter er det gitt konsesjon til Storheia vindkraftverk, hvor anleggsarbeidet har startet. Det må derfor forventes at de øvrige vinterbeitene brukes oftere og mer intensivt enn hva som tidligere har vært normalt.

Søker har satt *middels verdi* for vinterbeitene. Vi mener dette er en feil vurdering. Vinterbeite er minimumsbeite og særverdi-område i reindriften, og korrekt verdi bør derfor være *stor*.

Reguleringen av Fessdalsvannene og Storårevannet betyr dårligere isforhold, som kan utgjøre en risiko for rein og reindriftsutøverne. Men vi vurderer også denne utfordringen er moderat, da isforholdene i dette området med dagens vintre sannsynligvis ofte er dårlige.

Vi er enig i konsesjonssøknadens vurdering at det viktigste avbøtende tiltaket er dialog med reinbeitedistriktet. Men det bør i en eventuell tillatelse beskrives at anleggsarbeidet skal planlegges i samarbeid med reinbeitedistriktet. Dette for å unngå anleggsaktivitet når det er rein i nærområdet. Anleggsaktivitet med rein i nærområdet kan føre til at den pga negative erfaringer med støy og forstyrrelser unngår å bruke området senere.

Miljøvern

Søknaden er av Fylkesmannens miljøvernnavdeling vurdert til å være godt utredet sett i forhold til miljøkonsekvens av en utbygging.

Fessdalselva vurderes av Fylkesmannen til ikke å være tilgjengelig for anadrom fisk på grunn av stort fall ned mot fjorden. Kraftstasjonen er planlagt plassert helt nede ved fjorden, men utløpsområdet vurderes til å ha lav/ingen verdi i forhold til fullendt livssyklus for anadrom fisk. Området kan imidlertid bli brukt av sjørørret i forhold til avlusning i ferskvann, men tiltaket vil ikke påvirke denne muligheten i nevneverdig grad. Fylkesmannen kan dermed ikke se at bestandene av laks og sjørørret vil bli betydelig berørt av tiltaket.

Menneskelige inngrep

I Fessdalen er det spredt gårdsbebyggelse, og dalen preges av jordbruk mellom kote 90 og 120. Her benyttes området i hovedsak til beite og grasproduksjon. Dette området er den slakeste delen av Fessdalen, og elven er sakteflytende med enkelte stillestående partier. Siste gårdsbruk ligger omtrent 1,5 km fra fjorden, og det går kommunal vei dit. Ved denne gården er det også vinterparkering for hyttene i området. Fra gården går det en skogsbilvei nesten helt inn til Storårevatnet. Det er anlagt en sommerparkering omkring 700 m nedstrøms utløpet av Storårevatnet.

Ved utløpet av Storårevatnet er det regulert inn spredt hyttebebyggelse, og det er anlagt traktorvei nesten helt opp til Storårevatnet. Det går en 22 kV kraftlinje langs fjorden og en fra fjorden og inn til siste gårdsbruk. Det er i tillegg en forlengelse av kraftlinjen til et skiferbrudd noe øst for hovedvassdraget. Langs veien som går inn mot Storårevatnet er det også et mindre skiferbrudd. Området er generelt mye påvirket av menneskelige inngrep, i hovedsak i forbindelse med gårdsdrift. Mye av skogen er beplantet med gran. Hogst har vært vanlig.

En utbygging av Fessdalselva kraftverk vil, etter Fylkesmannens vurdering, medføre omfattende nye naturinngrep selv om de fysiske inngrepene i tilknytning til selve utbyggingen er relativt beskjedne; det må bygges om lag 100 meter ny vei til inntaksdammen og 25 meter ny vei til kraftstasjonen. Vannveien blir om lag 1400 meter og skal graves ned på vestsiden av elven. Vannveien vil utgjøre et betydelig inngrep i anleggsfasen, men vil på sikt revegeteres og tilbakeføres mot naturtilstand. I søknaden står det at utbyggingen vil medføre redusert vannføring i en strekning på ca. 1530 meter i Fessdalselva. Fylkesmannen tolker det slik at det da er tenkt på strekningen mellom inntak og kraftstasjon. Etter vår vurdering vil også strekningen i Fessdalselva, mellom inntaksdammen og Storårevatnet samt Litjelva bli påvirket gjennom endret vannføringsregime. I tillegg skal Nordre og Søre Fessdalsvatn samt Storårevatnet reguleres. Samlet sett blir et betydelig område berørt av nye menneskelige inngrep.

Allmenne interesser

Sett bort fra de nedre delene, er det ingen spesielt godt utviklede fosser i vassdraget. Det er registrert ål (VU), gubbeskjegg (NT) og Storlom i vassdraget. Det er også sannsynlig at det hekker fossefall her. Ål, storlom og fossefall kan bli negativt berørt av en utbygging, men tiltak kan bøte på ulempen.

En utbygging av Fessdalselva vil gi negative konsekvenser for allmenne interesser ved at vannføringsregimet endres og at dette kan virke inn på arters habitatbruk. Lavere fortynningsgrad av næringsrikt sigevann fra jordbruks- og beiteområdene langs elva kan gi dårligere vannkvalitet.

Øker begroingsproblematikken i elva som følge av lavere fortynningsevne, må tiltak settes i verk. Tiltak vil da være å redusere avrenning til vassdraget. Dette bør i så fall følges opp av kommunen i forhold til produksjonstilskudd. For å motta produksjonstilskuddet skal det Jf. forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket, være en vegetasjonssonen langs vassdrag med en slik bredde at den motvirker avrenning til åpent vann ved normal vannføring. Kantvegetasjon har, i tillegg til opptak av næringsstoffer, flere andre viktige funksjoner langs vassdrag. Kantvegetasjonen gir både skygge, skjul og mat til fisk og bunndyr i elva. Må kantskogen fjernes i områder i forbindelse med bygging av anlegget, er dette søknadspliktig tiltak og Fylkesmannen skal ha søknad før tiltaket iverksettes.

Naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget for Fylkesmannens beslutning (jfr. naturmangfoldloven § 8 og 9) synes å være godt dokumentert i Bioreg sin rapport fra 2010 samt tilleggsutredning for ål i 2016 fra samme firma.

I naturmangfoldloven § 10 står det at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som et økosystem er eller vil bli utsatt for. Det er i rapportene særlig fokus på ål og storlom tilknyttet vassdraget. Problematikk rundt dette med sikker opp og nedvandring for ål og regulering av innsjøene i hekkeperioden for storlom er i de miljøfaglige utredningene tydeliggjort. Det er også vurdert at avbøtende tiltak som bruk av coandainntak til kraftverket, kunstige oppvandringsveier for ål og fast vannstand i hekkeperioden for storlom i stor grad vil avbøte ulempen tiltaket gir på disse artene.

Lavere vannføring kan føre til høyere sommertemperatur i elva. Det blir også på dette området viktig å opprettholde en god overhengende kantsone. Kantsonen vil bidra til å redusere direkte solinnstråling og dermed bidra til mindre temperaturøkning i vannet.

Fylkesmannen vil minne om at det i vannforskriften (jf. kgl. res. 15.12.2006) er hjemlet at påvirker (tiltakshaver) er ansvarlig for undersøkelser og tiltak for å oppnå godt økologisk potensial i en sterkt modifisert vannforekomst. Graden av samlet belastning for vassdraget jf. naturmangfoldlovens § 10 må også vurderes.

Det er imidlertid flere nivå å vurdere dette på; Lokalt nivå; Fessdalselva har vært påvirket av menneskelig aktivitet i generasjoner, og den første dokumentasjon på menneskelige inngrep er et sagbruk fra 1626. I perioden 1920 – 1950 var det kraftverk i elva og Storårvatnet ble demmet opp med en betongdam med 6-7 meters høyde. I dag ligger et settefiskanlegg tilhørende Lerøy Midnor nede ved fjorden med vanninntak på kote 45. På lokalt nivå vil en ny utbygging/påvirkning føre til en økt samlet belastning på elva, da hele vassdraget vil ha redusert eller endret vannføring i større deler av året enn normalt.

Regionalt nivå; På regionalt nivå kan den totale belastningen for Fosenhalvøya bli mindre hvis ei elv som Fessdalselva, som tross alt allerede er berørt av menneskelige inngrep, benyttes til kraftproduksjon, mens andre mer uberørte elver spares for framtidig utbygging.

Fylkes- og nasjonalt nivå; På dette nivået vil bl.a. naturtype spille inn; hvor vanlig er den berørte naturen og hva mister vi ved en utbygging. NVE bør gjøre opp en status for samlet belastning for Fosenhalvøya for å bedre kunne vurdere dagens situasjon og videre kunne avgjøre hva som er akseptabel total belastning for regionen.

Tiltakshaver skal, i følge naturmangfoldlovens § 11, dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Det skal også tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultater ut fra en vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold (jfr. naturmangfoldloven § 12). Det er i søknaden foreslått fast minstevannføring fra Nordre og Søre Fessdalsvatn og Storårevatnet på hhv. 9 l/s og 69 l/s. Topografien i nedslagsfeltet er preget av flere mindre koller og fjell som er på 400-500 m.o.h. Terrenget er grunnlendt, og det er lite vegetasjon i områder høyere enn ca. 300 m.o.h. Dette gjør at det vil være relativt rask avrenning i området, og elva og miljøet i og ved denne er tilpasset en raskt stigende og synkende vannstand. En fast minstevannføring på 9 og 69 l/s vil i stor grad ta bort miljøvariasjonen vannføringsendringene gir. Fylkesmannen ønsker at det tilstrebes en mer miljøtilpasset minstevannslipp som i større grad gir hydrologisk variasjon i elvemiljøet.

Fra inntaket til kraftverket er det planlagt minstevannføring på 0,157 m³/s. Dette skal brukes av Lerøy Midnor i settefiskanlegget på Saga i tillegg til evt minstevannføring fra Lerøy Midnor sitt inntak. Det blir viktig at en avtale med Lerøy Midnor ikke blir på en slik måte at den blir til hinder for deres framtidige utvikling av anlegget på Saga.

Fylkesmannen mener utbyggingen kan gjennomføres med følgende vilkår:

- Reguleringshøyden må være fast i hekkeperioden til storlom (på reir) i Nordre- og Søre Fessdalsvatn samt Storårevatnet.
- Det må bygges en inntaksordning til kraftverket som leder nedvandrende fisk og ål forbi inntaket på en trygg måte.
- Det må bygges fungerende oppvandringsanordninger for ål forbi hindringer i vassdraget. Det må da også tas høyde for eventuelle naturlige hindringer som blir vanskeligere å forsere for ål grunnet lavere vannføring.

I tillegg ønsker vi at en mer miljøtilpasset minstevannføring vurderes for å gi økt variasjon i vassdraget.

Landbruk og bygdeutvikling

Det fremgår at verdien for jord- og skogressurser er satt til liten og konsekvensen er vurdert til å være liten negativ. Vi har på denne bakgrunn ingen avgjørende innvendinger i saken.

Samfunnssikkerhet

Ingen merknad.

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen mener utbyggingen av Fessdalselva kraftverk kan gjennomføres som omsøkt på følgende vilkår, med hjemmel i energiloven:

- Reguleringshøyden må være fast i hekkeperioden til storlom (på reir) i Nordre- og Søre Fessdalsvatn samt Storårevatnet.
- Det må bygges en inntaksordning til kraftverket som leder nedvandrende fisk og ål forbi inntaket på en trygg måte.
- Det må bygges fungerende oppvandringsanordninger for ål forbi hindringer i vassdraget. Det må da også tas høyde for eventuelle naturlige hindringer som blir vanskeligere å forsere for ål grunnet lavere vannføring.

Vi minner om at hvis vilkår for egengodkjenning ikke blir imøtekommet, er det å regne som et varsel om innsigelse til søknad om utbygging av Fessdalselva kraftverk.

Med hilsen

Brit Skjelbred
fylkesmann

Tor Sæther
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kontaktpersoner: Landbruk: Margrethe Halsan, tlf. 73 19 92 73
Miljøvern: Harald Høydal, tlf. 73 19 92 14
Samfunnssikkerhet: Aleksander S. Pedersen, tlf. 73 19 91 71
Reindrift: Kjell Kippe, tlf. 74 13 80 52